

การเปรียบเทียบสำนวนทักทาย ในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

ปรียา อังคากิรมย์*

คำทักทายในชีวิตประจำวัน

Ohayoo (gozaimasu), Konnichi wa, Komban wa และสวัสดี

ชาวญี่ปุ่นมีคำทักทายมากมายที่สามารถนำมาใช้ได้เวลาที่เจอกับอีกฝ่าย เช่น ohayoo, konnichi wa, และ komban wa; หรือเวลาที่จากกัน ชาวญี่ปุ่นก็จะมีคำต่าง ๆ มากมายที่ใช้ลาได้ เช่น ja (a) ne, ja (a) mata, และ de wa soyoona. ในทางตรงกันข้าม คนไทยกลับมีคำทักทายน้อยกว่าในภาษาญี่ปุ่น เช่น สวัสดี เป็นสำนวนทักทายที่ใช้ได้ตั้งแต่เช้าจรดเย็น ซึ่งรวมครอบคลุมถึงโอกาสที่จะลาจากกัน¹ อย่างไรก็ตาม การใช้คำทักทายไม่ว่าภาษาใดก็ตามจะแตกต่างกันไปแล้วแต่โอกาส ฐานะทางสังคม ตำแหน่งและความสัมพันธ์ของผู้พูดและผู้ฟัง

ในบทความปี ค.ศ. 1982 ที่ Mizutani เขียนขึ้นนั้น Mizutani แบ่งความสัมพันธ์ของผู้พูดและผู้ฟังเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) Uchi no hito (คนภายใน) 2) Shitashii hito (เพื่อนหรือคนสนิท) 3) Shitashikunai hito (คนรู้จัก) และ 4) Shiranai hito (คนแปลกหน้า) (Mizutani 1982 : 220) จากการแบ่งดังกล่าวทำให้แยกแยะว่า คำทักทายแต่ละคำสามารถนำมาใช้กับบุคคลประเภทใดและในรูปแบบเนื้อ

หาใด จากการที่ชาวญี่ปุ่นมีความรู้สึกเกี่ยวกับ “คนภายใน” และ “คนภายนอก” อย่างมาก จึงก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากต่อการใช้คำทักทายของชาวญี่ปุ่น ดิฉันจึงอยากจะขอแบ่งโดยใช้หลักการแบ่งของ Mizutani เป็นพื้นฐาน แต่ใคร่อยากจะทำให้มันละเอียด และชัดเจนขึ้นกว่าเดิม โดยการแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ก็คือ Uchi no hito (คนภายใน) และ Soto no hito (คนภายนอก)

* อาจารย์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

457

Uchi no !
ด้วยกลุ่มย่อย 2
1a) **Ka**
ครัว) และ
1b)
เดียวกัน)

Soto no hito ... (นอก) ยังแบ่ง
ย่อยออกเป็น 3 กลุ่มเล็ก คือ
2a) **Shitashii hito** (เพื่อนหรือคนสนิท)
2b) **Shitashikunai hito** (คนรู้จัก) และ
2c) **Shiranai hito** (คนแปลกหน้า)

ในบทความดังกล่าวข้างต้นของ Mizutani (1982 : 221) นั้น เขากล่าวว่า **Konnichi wa** ไม่อาจใช้กับบุคคลที่เป็นคนภายใน (uchi no hito) นอกจากนั้น คำว่า **Konnichi wa** จะใช้ได้กับกลุ่ม 2a ซึ่งก็คือ **Shitashii hito** (เพื่อนหรือคนสนิท) หรือไม่นั้นก็ยังเป็นปัญหา การที่เป็นปัญหานั้น ก็เพราะไม่ทราบแน่ชัดว่าความ

หมายของ **Shitashii** (สนิทสนม) ควรจะครอบคลุมขนาดไหน ทั้งนี้เพราะถ้าเกิดมีใครใช้คำว่า **Konnichi wa** กับคนที่ทำงานในที่แห่งเดียวที่ใช้คำพูดแสดงความสนิทสนมในฐานะคนภายในว่า **uchi no ka de wa kondo koo iu shigoto o suru koto ni nattan desu ne** (คุณรู้ไหมว่าแผนกของเราตัดสินใจว่าจะรับงานประเภทนี้) ก็คงก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ค่อยดีในหมู่คนร่วมงานกัน

อย่างไรก็ตาม ถ้าเราจะลองพิจารณาวิธีการใช้คำว่า **Konnichi wa** (สวัสดี) ตามประเภทที่จัดกันแบ่งไว้ เราจะเห็นว่า **Konnichi wa** ไม่น่าจะนำมาใช้กับคนภายใน แต่ **Konnichi wa** อาจจะใช้ หรือ ไม่ใช้กับคนภายนอก (**Soto no hito**)

โดยเฉพาะเพื่อนสนิท (**Shitashii hito**) ภายใต้ง่อนไขดังต่อไปนี้ (ขอให้ดูตารางที่ให้มาประกอบ)

การใช้ Ohayoo, Konnichi wa, และ Komban wa โดยเทียบกับ สวัสดี

คำทักทายในภาษาญี่ปุ่น

1. คนภายใน			2. คนภายนอก		
1a สมาชิกครอบครัว	1b คนร่วมงาน	2a เพื่อนสนิท	2b คนรู้จัก	2c คนแปลกหน้า	
1. Ohayoo (สวัสดีตอนเช้า)	#	O	O	O	x
2. Konnichi wa (สวัสดีตอนกลางวัน)	X	x	#	O*	x
3. Komban wa (สวัสดีตอนบ่าย)	X	x	#	O*	x

คำทักทายในภาษาไทย

1. คนภายใน

2. คนภายนอก

	1a สมาชิกครอบครัว	1b คนร่วมงาน	2a เพื่อนสนิท	2b คนรู้จัก	2c คนแปลกหน้า
1. สวัสดี (ตอนเช้า) (เรียกชื่อ)	*	O *	* #	O# *	x
2. สวัสดี (กลางวัน)	x	x *	* #	O# *	x
3. สวัสดี (ตอนบ่าย)	x	x *	* #	O# *	x
4. สวัสดี (ลา)	*	O* #	* #	O# *	x

o ใช้

x ไม่ใช่

ใช้บางครั้ง

* การทักทายด้วยท่าทาง : ในสังคมไทย อาจจะทักด้วยการยิ้ม, โบกมือ, พยักหน้าขึ้น หรือ ไหว้ ; ในสังคมญี่ปุ่น ก้มหรือโค้ง

จากตารางที่ให้มา เมื่อเราเทียบวิธีการใช้คำทักทายในชีวิตประจำวัน เราจะเห็นว่าการใช้คำว่า **ohayoo** (สวัสดีตอนเช้า) นั้นยืดหยุ่นและแตกต่างกันออกไป เพราะบางครอบครัวใช้คำทักทายนี้บ่อย บางครอบครัวก็ไม่ค่อยใช้, และบางครอบครัวก็ไม่ใช้เลยก็มี ในครอบครัวจีน-ไทย การเรียกชื่อพ่อแม่ ก็กล่าวได้ว่าเป็นการทักทายที่คล้อยคลึงกับการใช้คำว่า Ohayoo ในภาษาญี่ปุ่น พ่อเจอเพื่อนที่ทำงานด้วยกันตอนเช้าก็จะยิ้ม พร้อมกับพูดว่า สวัสดี หรืออาจจะยิ้มเฉย ๆ เป็นการทักทายก็ได้ เพื่อแสดงความเป็นกันเองและความสนิทสนม อย่างไรก็ตาม ดิฉันคงไม่ต้องกล่าวย่ำว่า คำทักทายเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น ถ้าฝ่ายตรงข้ามเป็นคนแปลกหน้า

ตามที่กล่าวมาข้างต้น **Konnichi wa** ไม่เคยใช้กับสมาชิกในบ้านเดียวกัน ในบทความเรื่อง **Konnichi wa, Harumi Befu** กล่าวว่า คำว่า **konnichi wa** ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมภายในระหว่าง A และ B โดยที่ A จะไม่ยินยอมหรือให้ B ที่เป็นผู้พูด เข้ามาใกล้ชิดมากเกินไปจนเกินไป กล่าวง่าย ๆ ก็คือ ถ้า B ทัก A ว่า **konnichi wa, B** ก็แสดงให้เห็นชัดว่า ตนเป็นคนภายนอกและเป็นคนละกลุ่มทางสังคมกับ A (Befu 1975 : 1) ดังนั้น การจะทักสมาชิกในครอบครัวของตนด้วย **konnichi wa** หรือคนที่ทำงานในที่เดียวกันจึงเป็นสิ่งที่ไม่นิยมและผิดวิสัยที่ชาวญี่ปุ่นจะกระทำกัน หากใครนำคำว่า **konnichi wa** หรือ **komban wa** มาใช้

กับคนในบริษัทเดียวกัน ก็จะก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่เหมาะสมและก่อความอึดอัดใจ แก่ผู้ฟัง ในกรณีที่ผู้พูดและผู้ฟังเป็นเพื่อนสนิทเจอกันละก็ ชาวญี่ปุ่นมักจะนิยมใช้สำนวนทักทายอื่นที่ไม่ใช่ **konnichi wa**

ในกรณีที่ฝ่ายตรงข้ามเป็นรุ่นพี่ที่ตนสนิทคุ้นเคย แต่ก็ยังมีความแตกต่างทางด้านสังคมละก็ เป็นไปได้ที่ผู้พูดอาจจะทักอย่างกันเองว่า **Konnichi wa**

ในสังคมไทย สวัสดิ์จะไม่ใช้กับสมาชิกในบ้านหรือคนในบริษัทเดียวกันเมื่อเจอกัน คนไทยอาจจะยิ้ม พร้อมกับทักว่า เป็นไงเพิ่งมาหรือในหมู่เพื่อนฝูงผู้ชายสวัสดิ์มักไม่ค่อยถูกนำมาใช้อย่างไรก็ตาม ถ้าฝ่ายตรงข้ามข้ามเป็นผู้อาวุโสหรือคนรู้จัก ไม่ว่าผู้ชายหรือผู้หญิง อาจจะทักโดยการไหว้ และกล่าวคำสวัสดิ์ หรือคำทักทายที่ค่อนข้างจะกึ่งเป็นทางการจะเป็นที่นิยมใช้เมื่อเจอฝ่ายตรงข้ามที่เป็นรุ่นพี่ เช่น สวัสดิ์ค่ะ พจ

ในภาษาไทย, เราไม่มีสำนวนที่สามารถนำมาใช้เป็นคำทักทายเวลาที่แยกจากกันแบบของภาษาญี่ปุ่น เช่น : **ittekimasu, ja (a) ne,** หรือ **sayoonara** ในครอบครัวไทยบางครอบครัวอาจจะกล่าวลาแก่สมาชิกที่มีอาวุโสที่สุดในครอบครัวโดยการไหว้และกล่าวสวัสดิ์ บางคนอาจจะกล่าวลาอีกฝ่ายโดยการพูดว่าแม่หนูไปละนะหรือแม่ผมไปละครับ ในครอบครัวบางครอบครัวแทบจะไม่มีธรรมเนียมว่า จะต้องกล่าวลาก่อนออกจากบ้าน นอกจากว่าบุคคลนั้นจะมีอะไร

พิเศษที่จะบอก ยกตัวอย่างเช่น แม่วันนี้นู๋ไม่ทานข้าวเย็นที่บ้านนะคะ

Sumimasen, Gomen (nasai), Mooshiwake nai และ ขอโทษ

Sumimasen

Sumimasen (ขอโทษ) เป็นคำขอโทษที่ใช้กันอย่างมาก เช่น เด็กอาจจะใช้ **sumimasen** กับพ่อแม่² หรืออาจจะพูด **sumimasen** เมื่อมีใครให้ที่นั่งในรถบัสหรือรถไฟ

ในสังคมญี่ปุ่น **sumimasen**³ จะใช้ได้หลายทางและหลายความหมาย

1) **Sumimasen** มักจะถูกนำมาใช้เป็นคำทักทาย โดยที่ผู้พูดไม่ได้คิดถึงความหมายของมันเลยในชีวิตประจำวัน จนกระทั่งความหมายดั้งเดิมของมันจืดจางลงทุกทียกตัวอย่างเช่น **sumimasen.....ocha o kudasai** (ขอโทษนะคะ ขอชาหน่อยคะ) ยิ่งกว่านั้น **sumimasen** ยังใช้เป็นสำนวนที่แสดงความขอบคุณที่ใช้อยู่มากกว่า **arigatoo** (ขอบใจ) (Mizutani 1977 : 105)

2) **Sumimasen** จะถูกใช้เป็นคำขอโทษในกรณีที่ผู้พูดทำอะไรผิดหรือไม่เหมาะสม

ความหมายแรกของ **Sumimasen** จะคล้ายกับ “Excuse me” ในภาษาอังกฤษ ยกตัวอย่างเช่น เมื่ออยากจะถามทางอีกฝ่ายหนึ่ง อาจจะพูดว่า **sumimasen kedo eki wa.....dochira desu ka** (ขอโทษนะคะ สถานีอยู่ทางไหนคะ) หรืออาจจะใช้คำว่า **Sumimasen** เหมือนคำที่ใช้

เรียกความสนใจของอีกฝ่าย หรือเมื่อเวลาที่ผ่าน หรือเดินตัดหน้าในขณะที่คนกำลังพูดคุยกัน ในกรณีดังกล่าวก็จะใช้คำว่า **Sumimasen**

Sumimasen ยังสามารถใช้เป็นคำที่แสดงออกถึงความมีมารยาททางสังคม เพื่อแสดงออกถึงความรับผิดชอบและขอโทษ แม้ตนจะไม่ได้ผิดจริงก็ตาม ใน **Nihongo no Tokushitsu Kinda'ichi** กล่าวแย้งว่า โดยทั่ว ๆ ไปแล้วชาวญี่ปุ่นมีความรู้สึกที่ว่า กล่าวขอโทษไว้ก่อนเป็นดีที่สุด ๆ ที่ตนอาจจะไม่ผิดก็ตาม โดยยกตัวอย่างจาก **Rakugo** (เรื่องตลก) ในเรื่อง **Tarachine** ซึ่งเป็นเรื่องของ **Hatchan** และสาวใช้ชื่อ **Tsuru** ซึ่งต่อมาเป็นเจ้าของสาวของเขา **Tsuru** ได้มาหา **Hatchan** ตอนเช้าวันรุ่งขึ้นหลังจากแต่งงานแล้ว โดยใช้คำทักทายที่ยากแก่การเข้าใจ **Hatchan** ฟังไม่เข้าใจ และไม่รู้ว่ **Tsuru** อยากจะบอกอะไรแก่ตน ก็เลยไม่รู้จะตอบ **Tsuru** ว่าอย่างไร ก็เลยพูดกับ **Tsuru** ว่า “*nanda ka shiranee ga oki ni sawaru koto ga attara....gokanben negaishimasu*” (ผมก็ไม่รู้เหมือนกันว่ามันเรื่องอะไร แต่ถ้าผมทำอะไรที่ไม่เหมาะสม ซึ่งทำให้คุณโกรธละก็ ก็โปรดยกโทษให้ผมด้วย) ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่เพียงแต่จะรู้สึกที่ตัวเองทำอะไรผิดเท่านั้น แต่ยังรู้สึกที่ขอโทษไว้ก่อนดีที่สุด (**Kinda'ichi** 1981 : 243)

อีกตัวอย่างหนึ่ง ก็คงได้แก่ กรณีอุบัติเหตุรถยนต์ ถ้าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นเกิดจากบุคคลทั้ง

2 ฝ่าย ไม่ว่าใครผิดใครถูก กล่าวกันว่าเป็นมารยาททางสังคมที่ชาวญี่ปุ่นจะต้องกล่าวขอโทษอีกฝ่ายโดยการพูดว่า *doomo sumimasen (deshita)* (ดิฉัน/ผมต้องขอโทษเป็นอย่างมาก) การกล่าวคำว่า (*doomo*) *sumimasen (deshita)* นั้น ไม่ได้เป็นการกล่าวยอมรับว่าตนเป็นฝ่ายผิดแต่ประการใด แต่มันถูกนำมาใช้โดยไม่รู้สึกรู้สึในฐานะที่เป็น คำทักทาย **Kinda'ichi** กล่าวเสริมว่า ชาวญี่ปุ่นมีแนวโน้มอย่างมากในการที่จะกล่าวคำขอโทษมากกว่าคำขอบคุณ (**Kinda'ichi** 1981 : 242) ดังนั้นจึงมีบ่อยครั้งที่ชาวญี่ปุ่นจะใช้ **Sumimasen** แทนคำว่า **arigatoo** เพื่อเป็นการขอบคุณอีกฝ่าย ในหนังสือชื่อ **Mainichi no Kotoba** (คำพูดที่ใช้ประจำวัน) **Yanagida** (1946 : 14) กล่าวว่า คำว่า **Sumu** อาจจะเขียนด้วยตัวอักษรจีน 済む ทั้งนี้เพราะ ภาษาญี่ปุ่นมีสำนวนต่าง ๆ เช่น *kokoro ga sumu* (สภาพจิตใจแจ่มใส) หรือ *ki ga sumu* (จิตใจแจ่มใส) ซึ่งอาจหมายถึง ความสงบทางด้านจิตใจ เพราะฉะนั้น ความหมายดั้งเดิมของ **Sumimasen** ก็คือ *anata....mi kono yoo na koto o shite itadaite wa watashi no kokoro ga yasurakade arimasen* (จากการที่คุณมีความเอื้อเฟื้อและมีไมตรีต่อดิฉัน ทำให้จิตใจของดิฉันไม่อาจอยู่นิ่งเฉยด้วยความสบายใจได้)

ในปัจจุบัน, เมื่อชาวญี่ปุ่นใช้คำว่า **Sumimasen** มันไม่ได้เพียงแต่มีความหมายว่าผู้พูดไม่รู้สึกรู้สึสบายใจ ที่ทำให้ฝ่ายตรงข้ามต้องลำบากหรือ

ไม่สบายใจเท่านั้น แต่มันยังเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกที่ผู้พูดรู้สึกว่าได้รับการกระทำ เช่น ความเอือมเพื่อต่าง ๆ ที่ฝ่ายตรงข้ามมีต่อผู้พูด โดยที่ผู้พูดนั้นไม่สมควรที่จะได้รับสิ่งนั้นเลย ดังนั้น เมื่อมีใครลุกที่นั่งให้อีกฝ่าย โดยพูดว่า doozo (เชิญคะ) ฝ่ายตรงข้ามจะพูดว่า sumimasen (ขอโทษ) ในกรณีดังกล่าว Sumimasen เป็นคำขอโทษซึ่งมีความหมายว่า “ดิฉันต้องขอโทษเป็นอย่างมากที่ทำให้คุณต้องลำบากสละที่นั่งให้ดิฉัน” อย่างไรก็ตาม Sumimasen จะเป็นทั้งสำนวนขอโทษและส่วนที่แสดงความขอบคุณในความปรารถนาดี หรือความมีน้ำใจของฝ่ายตรงข้าม ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจ ที่เราจะเห็นชาวญี่ปุ่นใช้สำนวน doomo sumimasen deshita...arigatoo gozaimasu เป็นสำนวนขอโทษ และในขณะเดียวกัน ก็แสดงความขอบคุณสำหรับเวลา แรงงาน และความพยายามซึ่งฝ่ายตรงข้ามมีต่อตน ถ้ามีใครนำของขวัญมาให้แก่เพื่อน ทันทีที่ได้รับของขวัญจากเพื่อน ผู้รับอาจจะกล่าวว่า arigatoo...waza waza (ขอบคุณที่อุตส่าห์ซื้อมาฝาก) ถ้าผู้พูดและผู้ฟังไม่ใช่เพื่อนสนิท, ผู้รับอาจจะพูดอย่างเป็นทางการว่า kekko o na mono o...dooom sumimasen deshita (ขอบคุณสำหรับของฝากอันล้ำค่า) หรือ waza waza doomo sumimasen deshita...arigatoo gozaimasu (ขอขอบคุณมากที่มีน้ำใจนำมาฝาก)

Gomennasai

สำหรับสำนวนขอโทษในภาษาญี่ปุ่นนั้น จะเห็นว่ามีสำนวนที่กล่าวคำขอโทษอยู่มากทีเดียว เช่น Sumimasen, gomennasai ซึ่งสำนวนขอโทษดังกล่าวนี้จะแตกต่างกันออกไปแล้วแต่สถานการณ์และความสัมพันธ์ของผู้พูดและผู้ฟัง

จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่า gomennasai เป็นคำขอโทษที่มักจะใช้กับคนในครอบครัว, เพื่อน คนที่อายุน้อยกว่าและเด็กเป็นต้น Gomennasai อาจจะใช้ได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ใช้เพื่อเป็นการเรียกความสนใจฝ่ายตรงข้าม ซึ่งก็คล้ายกับคำว่า “Excuse me” ในภาษาอังกฤษ เช่น ผู้พูดอาจจะดึงดูดความสนใจของเด็กที่กำลังเล่นอยู่ว่า chotto gomen(nasai) ne.... boku no mama wa...(ขอโทษนะคะ คุณแม่ของหนูอยู่ที่ไหน)
- 2) ใช้เป็นคำขอโทษในกรณีที่ตนทำอะไรผิดพลาด ไม่ดี หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น ผู้พูดอาจจะพูดกับเพื่อนว่า gomennasai... mizu o koboshichatta (ขอโทษที่ทำน้ำหก)
- 3) อาจใช้เป็นคำขอโทษเมื่อมาสาย หรือผิดนัดกับเพื่อน เช่น gomennasai okurechatte... (ขอโทษที่มาสาย)
- 4) อาจใช้เมื่อผู้พูดรู้สึกเสียใจในการกระทำที่ไม่เหมาะสม ยกตัวอย่างเช่น ไปเปิดเผยความลับของเพื่อนโดยไม่ได้เจตนาโดยอาจจะพูด

กล่าวขอโทษว่า *itcha ikenai noni itte shi-matte gomennasai* (ต้องขอโทษที่พูดในสิ่งที่รู้ว่าไม่ควรจะพูดออกไป) นอกจากนั้น *gomennasai* ยังมักจะถูกนำมาใช้ เมื่อฝ่ายหนึ่งไปพูดหรือทำอะไรที่ทำให้อีกฝ่ายเสียใจ ในกรณีดังกล่าว ผู้พูดอาจจะขอโทษโดยกล่าวว่า *gomennasai boku ga warukattan desu* (ขอโทษ ผมไม่ดีเอง)

5) ใช้ขอโทษพ่อแม่ เมื่อถูกพ่อแม่ดู เพราะทำอะไรไม่เหมาะสม ในกรณีนี้ก็จะกล่าวขอโทษเป็นการยอมรับผิดว่า *gomennasai* สำหรับวิธีการใช้ในกรณีนี้จะเหมือนกับที่ Mizutani กล่าวไว้ใน *Nihongo Notes* (1979: 14)

คำว่า *gomennasai* และ *gomen* เป็นคำที่นิยมใช้ในหมู่ชนรุ่นใหม่อีกก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวญี่ปุ่น อายุประมาณ 30-40 กล่าวว่า พวกเขาจะไม่ใช้คำว่า *gomen* หรือ *gomen ne* เพราะว่ามันฟังแล้วเหมือนเด็ก ๆ และเหมือนผู้หญิง แต่พวกเขาก็จะนิยมใช้ *sumimasen* หรือ *gomennasai* แทน ผู้ให้สัมภาษณ์ชาย 2 คน อายุประมาณ 38 และ 42 กล่าววิพากษ์วิจารณ์การใช้คำว่า *gomen* และ *gomen ne* ของหญิงสาวชาวญี่ปุ่น โดยกล่าวว่า

1) คำว่า *gomen* เป็นคำขอโทษที่เบา และมีน้ำหนักน้อยเกินกว่าที่จะใช้เป็นคำขอโทษ

2) มันไม่ได้สื่อความรู้สึกที่แท้จริงหรือความรับผิดชอบในส่วนของผู้พูด ในทางตรงข้าม

พวกเขาก็รู้สึกว่าเป็น *gomen* และ *gomen ne* ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าผู้พูดไม่มีความรู้สึกเสียใจในสิ่งที่ตนได้กระทำไป *gomen* และ *gomen ne* มักจะใช้ในกรณีดังกล่าวนี้ๆ เพียงเพราะผู้พูดไม่มีทางเลือกอื่นแต่ก็ต้องพูดออกมาเพื่อแสดงความสุภาพ 3) ผู้ให้สัมภาษณ์ชายทั้ง 2 ยังกล่าวเสริมว่า โดยทั่วไปแล้วคำว่า *gomen* ไม่ได้สะท้อนให้หรือให้ภาพพจน์ที่ดีนักสำหรับผู้พูดที่ใช้คำนี้

Mooshiwake nai และ Mooshiwake arimasen

Mooshiwake nai (ไม่มีคำแก้ตัวใด ๆ) หรือรูปที่สุภาพกว่า ก็คือ *mooshiwake arimasen* นั้นก็เป็นสำนวนขอโทษซึ่ง ไม่ใช้กับเพื่อนร่วมงานหรือเพื่อนสนิท แต่จะใช้กับคนที่มีความแตกต่างหรืออายุมากกว่าที่ตนรู้จักไม่สนิท หรือคนที่ตนไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่อายุประมาณ 18-24 กล่าวว่า พวกเขาจะไม่ใช้สำนวนดังกล่าวนี้เลย ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้ใหญ่และมีฐานะทางสังคม, ตำแหน่ง และอาชีพจะใช้สำนวนข้างต้น ซึ่งชี้ให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนในการเลือกใช้คำ ผู้ใหญ่และผู้ที่ยังไม่มีฐานะทางสังคมที่แน่นอน ดังนั้น ถ้าผู้พูดจะต้องขอร้องผู้ที่มีอาวุโสกว่าให้ทำอะไรให้ตน ผู้พูดอาจพูดว่า *mooshiwake arimasen ga ... kore o chotto mite itadakemassen deshoo ka* (ขอโทษนะครับ จะกรุณาสละเวลาดูอันนี้ให้หน่อยได้ไหมครับ)

mooshiwake nai ยังถูกนำมาใช้เป็นคำขอโทษ ในการที่ตนทำให้บุคคลภายนอกที่ตนไม่รู้จักหรือไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ ต้องได้รับความไม่สะดวกหรือลำบากจากการกระทำที่ฝ่ายตนเป็นคนก่อ ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่มีคนโทรมาหาหัวหน้าแผนก และหัวหน้าแผนกไม่อยู่ ผู้พูดที่รับโทรศัพท์แม้จะไม่รู้จักรับฝ่ายตรงข้ามที่โทรมาเป็นพิเศษก็ตาม อาจจะกล่าวว่า *mooshiwake nai'n desu ga.... tadaima buchoo wa gaishutsuchuu de gozaimasu* (ต้องขอโทษด้วยนะคะ ตอนนี้อยู่ที่หัวหน้าแผนกไม่อยู่ค่ะ)

ขอโทษ

ในภาษาไทย มีสำนวนขอโทษต่างๆ เช่น ขอโทษ ขอประทานโทษ เป็นต้น สำหรับรายละเอียดของความหมายของคำทั้ง 3 ขอให้ดูบทที่ 5.6 ในที่นี้ดิฉันจะขอกล่าวต่อคำหมายและวิธีการใช้คำว่าขอโทษโดยเทียบกับภาษาญี่ปุ่น

ขอโทษมี 2 ความหมายซึ่งคล้ายกับภาษาญี่ปุ่น

1) ใช้เป็นคำทักทายซึ่งไม่มีความหมายตามตัวอักษร แต่คนทั่วไปมักจะใช้เพราะแสดงออกถึงมารยาททางสังคม

2) ใช้เป็นคำขอโทษ เช่นในกรณีที่เกิดไปชนกับใครเข้าโดยบังเอิญ หรือขอให้คนที่ขวางทางช่วยเปิดทางให้ คนไทยอาจจะกล่าวคำ

ขอโทษโดยพูดว่า ขอโทษนะครับ/คะ หรือ ในกรณีที่ต้องการถามทาง อาจจะถามว่า โทษนะคะ โรงหนังลิโดอยู่ที่ไหนคะ

ในภาษาญี่ปุ่น ชาวญี่ปุ่นมักจะกล่าวคำว่า **sumimasen** หรือ **gomensai** ออกมาโดยไม่ทันรู้สึกตัว ในฐานะที่เป็นคำทักทายเมื่อเจอกับฝ่ายตรงข้าม อย่างไรก็ตาม สำหรับสังคมไทย ถ้าผู้พูดไม่รู้สึกว่าตนมาสาย ผู้พูดก็ไม่จำเป็นต้องพูด **ขอโทษ** หรือเกริ่นถึงเรื่องที่เกิดขึ้นแต่ประการใด ในสถานการณ์เดียวกัน ถ้าตนรู้สึกไม่สบายใจที่ทำให้เพื่อนต้องรอคอยผู้พูดก็อาจจะอธิบายเหตุผลที่มาสาย เช่น รถติด เป็นต้น ในกรณีของอุบัติเหตุรถยนต์ ชาวญี่ปุ่นจะกล่าวคำขอโทษอีกฝ่ายในสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งก่อความเดือดร้อนแก่ฝ่ายตรงข้ามไม่ว่าตนจะผิดหรือถูกก็ตาม เพราะฉะนั้น การกล่าวคำว่า **Sumimasen** จึงไม่ใช่เป็นการกล่าวขออภัยจากผู้พูดเป็นฝ่ายผิด อย่างไรก็ตาม การกล่าวคำขอโทษแก่ฝ่ายตรงข้ามในกรณีดังกล่าวนี้ไม่มีและไม่นิยมใช้ในสังคมไทย โดยทั่วไป ในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุรถยนต์ คนไทยจะลงจากรถของตน และสำรวจดูว่ารถยนต์ของตนได้รับความเสียหายหรือไม่ และในขณะเดียวกันก็จะดูว่ารถฝ่ายตรงข้ามได้รับความเสียหายมากน้อยเพียงไร พร้อมกับเถียงว่าใครผิดใครถูก หรือไม่ก็ปรักปรำอีกฝ่ายในสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อให้รับผิดชอบ แม้คนนั้นจะผิดแต่ถ้าเถียงเก่งก็อาจจะกลายเป็นคนที่ถูกก็ได้ และการเถียงนี้ก็อาจ

จะดำเนินไปจนกระทั่งตำรวจมาและตัดสินให้ว่าใครผิดใครถูก ดังนั้น จึงออกจะแปลกและไม่ค่อยนิยมในสังคมไทย ที่คนไทยจะลงมาจากรถยนต์แล้วก็กล่าวคำขอโทษที่ทำให้ฝ่ายตรงข้ามลำบากและไม่สะดวกเหมือนแบบที่ชาวญี่ปุ่นปฏิบัติกัน การกล่าวคำว่าขอโทษ เช่น ขอโทษครับ/คะ แก่ฝ่ายตรงกันข้ามเท่ากับเป็นการยอมรับความผิดของตน และเป็นนัยว่าตนยอมรับและเต็มใจที่จะรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

ในกรณีที่เกิดการเข้าใจผิด เถียงกันหรือทะเลาะกัน คนไทยมักจะพูดคุ้ยหรือถกเถียงเรื่องต่าง ๆ กับฝ่ายตรงข้าม จากการพูดคุ้ยดังกล่าว ทั้งผู้พูดและผู้ฟังต่างก็จะเข้าใจซึ่งกันและกัน หรือ อาจจะไม่เข้าใจกันก็ได้ อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าผลที่ออกมาจะเป็นอย่างไร คนไทยมักจะไม่ค่อยกล่าวคำขอโทษแก่ฝ่ายตรงข้ามถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ เมื่อเจอกันคราวหน้าผู้พูดอาจจะพูดคุ้ยกับอีกฝ่ายโดยแกล้งทำเป็นว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น

ในค่านิยมในสำนวนไทย เพ็ญแข วัจนสุนทร กล่าวว่า คนไทยมีนิสัยประจำชาติที่มักเห็นอกเห็นใจ ลืมน่าย และประนีประนอมกัน การยกโทษและการให้อภัยแก่กันจะเห็นได้ชัดในสำนวนไทยที่ว่า อย่าฟันฝอยหาตะเข็บหรือ สัตินยังรู้พลادنักปราชญ์ยังรู้ลั้ง (เพ็ญแข 1980 : 30) ความหมายของสำนวนดังกล่าวนี้ก็คือ ทุกคนควรจะรู้จักเห็นอกเห็นใจและให้อภัยแก่กัน ดังนั้น ความคิดเกี่ยวกับการยกโทษ

ให้แก่กัน⁴ ยังถือว่าเป็นความคิดที่สำคัญสำหรับชาวไทย แม้ว่าความคิดเกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจและให้อภัยแก่อีกฝ่ายจะเปลี่ยนไปบ้างก็ตาม โดยเฉพาะชาวกรุงเทพฯ ที่ต้องต่อสู้แข่งขันซึ่งกันและกันไม่ว่าทางด้านธุรกิจแต่ยังด้านชีวิตประจำวันอีกด้วย เพราะฉะนั้น ชาวกรุงเทพฯ มักจะจริงจังกับคำวิพากวิจารณ์ความเข้าใจผิด ความขัดแย้งทางด้านธุรกิจ และค่าชบชบสินไหมมากกว่าคนที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัดขนาดที่ว่าไม่ติดต่อสมาคมกันเลยก็มี ทั้งนี้เพราะต่างฝ่ายต่างก็คิดว่าตนนั้นถูกต้อง และหยิ่งเกินกว่าที่จะยอมเสียเกียรติและยอมรับว่าตนนั้นผิด การก้มหัวขอโทษอีกฝ่ายถือว่าเป็นสิ่งที่เสียเกียรติและเสียหน้า ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่นิยมปฏิบัติกัน โดยทั่วไปคนไทยอาจจะยอมตายหรือยอมล้มละลายแทนการเสียหน้า (เพ็ญแข 1980 : 39) คนไทยจึงมักจะหาทางออกโดยการประนีประนอม โดยการที่ 1) ไม่พยายามที่จะพูดหรือกล่าวถึงความขัดแย้งเก่า ๆ เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องไม่แปลกที่คนไทยก็ยังคงเป็นเพื่อนกันได้หลังจากการโต้เถียงกัน ทั้ง ๆ ที่ปัญหาเก่า ๆ ก็ยังไม่ได้แก้ไข 2) อาจจะทำให้ผู้อาวุโสที่ทั้ง 2 ฝ่าย เคารพนับถือ และรู้จักกับทั้ง 2 ฝ่ายดี เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ดังนั้น คนกลางที่ทำหน้าที่เป็นคนไกล่เกลี่ยมักจะเข้ามามีบทบาทในกรณีเหตุการณ์ที่ตึงเครียดดังกล่าว ผลจากการไกล่เกลี่ยมักจะออกมาในรูปที่ดีขึ้น เพราะต่างฝ่ายต่างไม่ต้องขอโทษอีกฝ่าย และมิตรภาพก็มักมีการรื้อฟื้นให้ดีขึ้นใหม่เพื่อเห็นแก่หน้าของผู้อาวุโส หรือคนไกล่เกลี่ย

เชิงอรรถ

1. สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับคำลาจากกัน ขอให้ดูบทที่ 7.4
2. โดยทั่วไป เด็กญี่ปุ่นมักจะกล่าวคำขอโทษต่อพ่อแม่ โดยพูดว่า gomennasai (ขอโทษ) แต่พ่อเด็กโตขึ้น เด็กอาจจะใช้ sumimasen เป็นคำขอโทษแทน
3. บนรถไฟ และรถบัสที่แน่น เป็นเรื่องธรรมดาที่จะมีการเหยียบขาขึ้น หรือเดินชนกันในช่วงระยะเวลาเร่งรีบดังกล่าว ถ้าอีกฝ่ายที่โดนชนหรือเหยียบขาเป็นคนแปลกหน้า คนญี่ปุ่นโดยทั่วไปมักจะไม่ใช่เวลาเวลากล่าวคำขอโทษ อย่างไรก็ตาม ถ้าอีกฝ่ายเป็นเพื่อนของตน ชาวญี่ปุ่นจะใช้คำขอโทษที่สุภาพเช่น sumimasen หรือ gomennasai นี่เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนเกี่ยวกับกฎของการทักทาย ซึ่งแน่นอนมันย่อมรวมถึงสำนวนขอโทษด้วย แต่กฎดังกล่าวไม่มีผลใช้ครอบคลุมไปถึงกรณีที่ถูกฝ่ายเป็นคนแปลกหน้า
4. คนไทยไม่ใช้คำขอโทษเป็นคำทักทาย หรือเป็นส่วนที่ใช้อย่างแพร่หลายแบบที่ชาวญี่ปุ่นใช้กัน อย่างไรก็ตามในสังคมไทย ก็มีบางกรณีที่คนไทยจะต้องกล่าวคำขอโทษแก่ผู้อื่น เพื่อขอให้อภัยโทษในสิ่งที่ตนทำผิดพลาด ยกตัวอย่าง เช่น ในกรณีที่ชาวหนุ่มพาดึงสาวหน้า และเกิดเป็นข่าวอื้อฉาวขึ้น พ่อของฝ่ายหญิงหายโกรธลงแล้ว ชายหนุ่มที่พาดึงสาวหน้าอาจจะไปขอผู้ใหญ่วัยที่ตนนับถือและทางฝ่ายพ่อผู้หญิงก็รู้จักดีให้มาเป็นตัวไกล่เกลี่ย เพื่อที่ว่าทางฝ่ายคุณพ่อของผู้หญิงมีความรู้สึกอย่างไร พอทราบว่าทางพ่อของฝ่ายหญิงหายโกรธลงแล้ว ชายหนุ่มอาจจะมาขอโทษ หรือ ที่รู้จักกันดีว่า ขอขมา นอกจากนั้นในกรณีที่หนังสือพิมพ์หรือนักการเมืองปล่อยข่าวลือที่ไม่เป็นจริงทำให้อีกฝ่ายต้องได้รับความเสียหาย ฝ่ายที่ทำให้ถูกฝ่ายต้องเสียชื่อเสียง อาจจะมีการกล่าวขอโทษหรือแก้ตัวอย่างเป็นทางการความหน้าหนังสือพิมพ์ หรืออาจจะขอให้บุคคลที่ตนนับถือทำหน้าที่เป็นตัวกลาง พาตนไปยังบ้านของผู้อาวุโสที่ตนไปหมั้นประมาท และทำให้เสียชื่อเสียง เพื่อขอขมาอย่างเป็นทางการ บทบาทของคนกลางที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยนั้นจะใช้ในสถานการณ์ที่รุนแรงที่ต้องมีการขอโทษ หรือขอขมาอย่างเป็นทางการเท่านั้น

Bibliographies

- Kinda'ichi Haruhiko. "Nihongo no Tokushitsu." In *Shin NHK Shimin Daigaku Soosho* 10. Tokyo: Nippon Hoosoo Shuppan Kyookai, 1981.
- Mizutani Osamu. "Gaikokugo Toshite Mita Nihongo no Gengo Koodoo." In *Kooza Nihongogaku* 12: *Gaikokugo to no Taishoo III*, pp. 218-229. Terada Hideo, ed. Tokyo: Meiji Shoin, 1982.
- _____. "Tokushuu Wakare no Kotoba : Wakare no Kotoba Sooron." In *Gengoseikatsu*. Vol. 3, No. 363, pp. 18-25. Tokyo: Chikuma Shoboo, 1982.
- Mizutani, Osamu, and Nobuko Mizutani. *Nihongo Notes 1: Speaking and Living in Japan*. Tokyo: The Japan Times, Ltd., 1977.
- _____. *Nihongo Notes 2: Expressing Oneself in Japanese*. Tokyo: The Japan Times, Ltd., 1979b.
- Wadcanasunthorn, Phenkhao. *Khâamijom Naj Sămnuan Thai*. Bangkok: Odian Store, 1980.
- Yanagida, Kunio. *Mainichi no Kotoba*. Tokyo: Soogensha, 1946.

วินิจฉัยเฉียบขาดสู่ความเป็นหนึ่ง นิสสัน **บลูเบิร์ด**

วิธีคิดที่แตกต่าง..... การเลือกที่แหลมคม

สร้างสรรคร์สมัยที่โดดเด่นเหนือระดับ

นิสสัน บลูเบิร์ด ใหม่

อีกขั้นหนึ่งแห่งวิศวกรรมยานยนต์

แตกต่าง แหลมคม และโดดเด่น

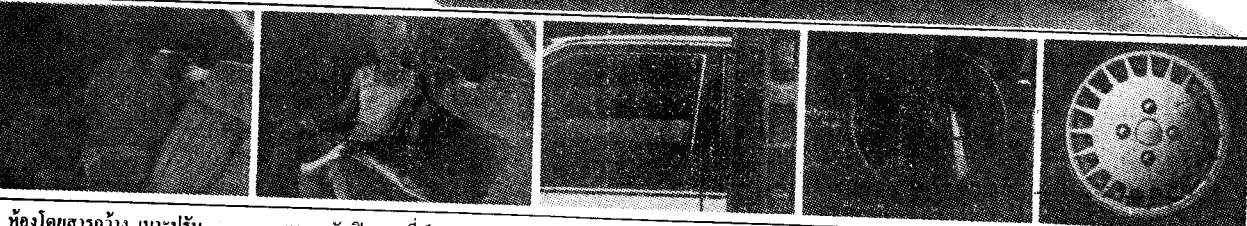
ประจักษ์ลือกภาพในช่องทีวีคุณ วันนี

ด้วย นิสสัน บลูเบิร์ด ใหม่

1,800 ซีซี. และ 1,600 ซีซี.

วินิจฉัยเฉียบขาด

สู่ความเป็นหนึ่ง

ห้องโดยสารกว้าง เบาะปรับ
ระดับได้

• เบาะหลังเปิดทะลุที่เก็บของ
ท้ายรถ

• ล็อกประตู (Automatic central
locking system) และกระจก
อัตโนมัติ

• พวงมาลัยพาวเวอร์

• ล้อแม็กซ์เป็นอุปกรณ์
มาตรฐาน

บริษัท สยามพาณิชย์ จำกัด

เพอเนกแลนด์

NISSAN

A COMPARATIVE STUDY JAPANESE AND
THAI WOMEN
INTERNATIONAL CONFLICTS ON TRADE AND
INVESTMENT THAILAND-JAPAN A SPECT
CONFLICT AND SUPPORT : JAPANESE WORKING
WOMEN
HISTORY AND CONTEMPORARY OF JAPANESE STUDIES
IN THAILAND

หนังสือที่น่าสนใจของโครงการญี่ปุ่นศึกษา

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สั่งซื้อได้ที่

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ตึกวิทยุ ชั้น ๔

โทรศัพท์ ๒๒๒๙๖๔๔, ๒๒๑๖๑๗๑-๘๐ ต่อ ๓๗๖

เลือกเล่นไปกับเฉดแห่งความฝัน

ถึง...ความนุ่ม

ถึง...ความสุข

ถึงใจวัยสาวหนุ่มกับผ้าขนหนู

“เรนฟลาวเวอร์”

R
RAINFLOWER
HAPPY HOME CREATOR

INTERNATIONAL COSMETICS CO., LTD.
R03078